

Marie Jégo, Margaux Seigneur

Makaber ekonomisk modell får konsumtionen att sjuda i Ryssland

Ur *Le Monde*, 30 augusti 2024

Författarna till denna artikel menar – de baserar sitt resonemang på en rysk ekonom bosatt i USA – att de bonusar som Putin infört lockar män att ta värvning och som utbetalas om de stupar sätter fart på konsumtionen och förlänger kriget i Ukraina. Det finns dock en flera problem med denna politik som artikeln inte berör, t ex att man ofta försöker slippa att utbetala utlovade pengar till de efterlevande, eller att de försvinner pga. korruptionen m m. Men det finns också andra problem, som berörs i artikeln, t ex bristen på arbetskraft.

Se lästipsen allra sist för fler fakta och synpunkter på den ryska ekonomins utveckling.

Två och ett halvt år efter att Rysslands president Vladimir Putin inledde sin ”militära special-operation” i Ukraina försöker han nu locka nya frivilliga att bege sig till fronten. Ryska myndigheter, såväl federala som regionala, har inlett en stor rekryteringskampanj där det utlovas häpnadsväckande löner, intressanta sociala förmåner, höga bonus. I propaganda som sprids i affischform på gatorna, på universitet, på sociala medier eller i tv heter det, ”Anslut dig till de dina!”, ”Var en hjälte!”. ”Försvara Kursk!” proklamerar en annan, och helt ny, där män ”ända upp till 65 år” uppmanas ansluta sig till ”avdelningen frivilliga i Bars-Kursk” för att befria denna gränsregion från de ukrainska styrkor som ockuperat den sedan den 6 augusti.

Regionerna, som fått i uppdrag att fylla sina rekryteringskvoter, bottenskrapar alla utvägar. ”Ta med en kompis till militärkontoret och du kommer att få 100 000 rubel”, dvs knappt 1 000 euro, heter det i den nya kampanj som startade den 12 juli i Tatarstan, öster om Moskva och en av de stora leverantörerna av rekryter. Utlovade penningssummor fick, enligt det ryska försvarsministeriet, mellan januari och december 2023 385 000 män att skriva på kontrakt. För att skaka fram ännu fler frivilliga beslutade Vladimir Putin i juli att fördubbla månadslönen för dem som skriver på, från 195 000 rubel (1 910 euro) till 400 000 rubel (3 900 euro), som regionerna förväntas punga ut med. Dvs tio gånger mer än genomsnittslönen.

En makaber ekonomisk modell har därmed uppstått, som innebär att en död ryss bidrar med mer till sin familj än han gör i livet. Dvs om en man mellan 30 och 35 år, den ålder då han är som mest aktiv och i bästa form, bestämmer sig för att fara till kriget och stupar kommer hans död att vara mer ”lönsam” ekonomiskt än vad han skulle ha varit om han fortsatt att leva. Skriva på ett kontrakt med armén som tio gånger mer än minimilönen per månad och framför allt tillförsäkrar hans anhöriga, om han stupar i strid, en bonus för dödsfall, *grobovje* på ryska, som kan uppgå ända till 11 miljoner rubel, dvs 108 000 euro, beroende på region.

”Det är något aldrig tidigare skådat. Tidigare har det alltid varit så att ryssarna skickats till armén för att de varit tvungna eller på grund av patriotism. Vladimir Putin har skapat något fullständigt nytt”, säger den ryske ekonomen Vladislav Inozemtsev, numera bosatt i USA, som talar om ”en dödens ekonomi” som växt till ett system. Och för en rysk medborgare som tjänar motsvarande 200-400 euro i månaden är det frestande att enrollera sig, trots riskerna.

Döden är också troligen vad som väntar, särskilt vid fronten i Donbas där de ryska styrkorna förlorar upp till 1 000 soldater om dagen, enligt västliga militära bedömare. Staten betalar ut

komensation – i den mån kroppen gått att påträffa, vilket långt ifrån alltid är fallet. ”Kring en tredjedel av de stupade går inte att identifiera och följaktligen sker inga utbetalningar för dem”, säger Vladislav Inozemtsev.

Brist på arbetskraft

Enligt Inozemtsev är det ”statstjänstemän och soldater, ’tjänstefolket’ som det hette i det gamla Ryssland”, som betyder mest för Vladimir Putin. ”Det är uppenbart, det räcker med att inse att de som enrullar sig får denna bonus på minst 1,2 miljoner rubel medan invånarna i regionen Kursk som förlorat sina tillgångar [på grund av den ukrainska offensiven] fått veta att de kommer att få 15 000 rubel [147 euro] i ersättning.”

Inozemtsev bedömer att minst 200 000 skriver på kontrakt med armén varje år. ”Utan dem skulle armén kort och gott upphöra att existera eftersom 600 000 militärer dödats eller sårats sedan kriget startade.” Staten satsar ”mellan 1 500 och 2 000 miljarder rubel om året i utbetalning av bonus och löner till soldaterna”.

Genom de betydande summor som satsats på krigsekonomin och avlöning av dem som skrivit på kontrakt är den ekonomiska tillväxten numera till stor del avhängig av konsumtionen. BNP har ökat med 4 procent på ett år enligt preliminära beräkningar av *Rosstat*, den federala statistiska byrån, publicerade den 9 augusti. Arbetslösheten är på sin lägsta nivå med 2,6 procent. Utifrån dessa makroekonomiska parametrar placerade Världsbanken i juni Ryssland på sin lista över ”höginkomstländer”.

Det är för övrigt länge sedan den ryska ekonomin mådde så bra, trots de västliga sanktionerna. ”Kapitalflykten har minskat på grund av sanktionerna, efterfrågan på hemmaplan har ökat, framför allt inom servicesektorn. Budgetintäkterna växer, importen håller sig på en tillräcklig nivå”, säger Vladislav Inozemtsev.

”Dödens ekonomi” har lika fullt sina begränsningar. Ökningen av inhemsk efterfrågan har lett till en överhettning på en nivå som inte skådats sedan finanskrisen 2008, enligt den ryska centralbankschefen Elvira Nabjulina. ”Arbetskraftsreserven och produktionskapaciteten är i stort sett uttömda”, meddelade hon vid en presskonferens i Moskva den 26 juli. Och den årliga inflationen har enligt *Rosstat* ökat till 9,13 procent.

Och sedan tillkommer den intensiva konkurrensen mellan armén och företag om arbetskraft och som håller på att göra slut på reserven av mänskliga tillgångar. Fabrikerna i det militärt-industriella komplexet rekryterar för fullt för att kunna hålla igång den frenetiska arbetstakten, dygnet runt, sju dagar i veckan. Under de senaste tio månaderna har 520 000 arbetare lämnat civila företag för försvarsindustrin, enligt vice premiärministern Denis Manturov. Lönerna är mer tilltalande där.

”Bristen på arbetskraft är för närvarande Rysslands största problem”, framhåller Alexandra Prokopenko, forskare vid tankesmedjan *Carnegie Russia Eurasia Center* i Berlin. ”Regeringen pumpar in mycket pengar i rustningsindustrin, men utan några innovationer. Återstår att se vem som kommer att arbeta i de fabrikerna i framtiden för militären och vapentillverkarna slåss om samma personer”, säger hon, som lämnade sin anställning vid den ryska centralbanken 2022, strax efter den ryska invasionen i Ukraina.

Ryssland lider brist på arbetskraft så till den grad, att två miljoner platser inom industrin idag står vakanta, enligt *Rosstat*. ”Tillgången på personal är ett verkligt bekymmer. Den låga arbetslösheten beror inte på att Kremles ekonomiska politik varit framgångsrik, i realiteten saknas arbetskraft i ett stort antal sektorer inom ekonomin”, säger Alexandra Prokopenko.

Kommer Vladimir Putins ekonomiska ”modell” att hålla? Det tror Vladislav Inozemtsev. ”Ryssland är den största exportören av råvaror i världen, det förser Kreml med vad man

behöver för att tillverka vapen och avlöna soldaterna vid fronten.” Om krigsmaskineriet snurrar för fullt skulle en återgång till fred – en eventualitet som idag ser allt annat än sannolik ut – kunna bli ett problem. ”Även om kriget i Ukraina tar slut 2024-2025 skulle de offentliga utgifterna för upprustning förbli höga för det som redan rullar på går inte att hejda så snabbt”, säger Alexandra Prokopenko. Hon är förvissad om att denna ekonomiska modell är hållbar på kort sikt, ”dvs om vi talar om en horisont på ett år, ett och ett halvt”.

”Ekonomisk bubbla”

Elina Ribakova, forskare vid *Petersoninstitutet för internationell ekonomi* och chef för den internationella avdelningen vid Ekonomihögskolan i Kyiv, understryker att ”politiskt och ekonomiskt har Vladimir Putin inget intresse av att spräcka denna ekonomiska bubbla för gör han det kommer befolkningen att få sota för det”. Ryssland har ingen annan källa till sitt förfogande för ekonomisk tillväxt, ”det finns inget alternativ till denna makabra ekonomi som landet i sin helhet drar nytta av”.

Och militariseringen av den ryska ekonomin är mycket riktigt något som avsevärt komplicerar möjligheterna att få ett slut på kriget i Ukraina. ”Det kan vara mer pragmatiskt för Kreml att fortsätta militariseringen av ekonomin och den innebär i sin tur att kriget kommer att fortsätta och förlängas”, säger Elina Ribakova. En uppfattning som delas av Vladislav Inozemtsev: ”En återgång till fred skulle innebära att den sortens utgifter inte gick att motivera och dessutom skulle det vara riskabelt att avrusta en armé av kriminella. Det har Vladimir Putin inget intresse av. För Ryssland kan komma ha en kontinuerlig tillväxt i åtminstone ytterligare fem till sex år, dvs mycket längre än vad Ukraina kan uthärda.”

Översättning: Björn Erik Rosin

Lästips

En bloggare som noga följt den ryska ekonomiska utvecklingen är Joe Blogs. Han är betydligt mer kritisk än den ekonom som åberopas i artikeln ovan.

[RUSSIAN Economy Destroyed by Russian Ukraine War](#) (28/8)

[RUSSIAN Economic Losses Accelerate](#) (30/8)

[RUSSIAN Economy Breaking](#) (31/8)